

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Навчально-науковий інститут післядипломної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Перший проректор
Іщенко Н.М.

“30” 08 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛІДЕРСТВО В ЗАКЛАДІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, ЕТИКА
ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Спеціальність: 073 Менеджмент
Освітньо-професійна програма: Менеджмент в сфері охорони здоров'я в галузі
знань «Управління та адміністрування»
Рівень вищої освіти - другий (магістерський)

Розробники	Стоян О.Ю.	
	Нетудихата К.Л.	
	Чернишов О.В.	
Завідувач кафедри розробника	Стоян О.Ю.	
Завідувач кафедри спеціальності 073 "Менеджмент"	Стоян О.Ю.	
Гарант освітньої програми	Норд Г.Л.	
Директор навчально-наукового інституту післядипломної освіти	Норд Г.Л.	
Начальник НМВ	Шкірчак С.І.	

Миколаїв – 2019 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Лідерство в закладі охорони здоров'я, етика та соціальна відповідальність	
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»	
Спеціальність	073 Менеджмент	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Освітньо-професійна програма: Менеджмент в сфері охорони здоров'я в галузі знань «Управління та адміністрування»	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	1, 2	
Навчальний рік	2019-2020 н.р.	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
		3, 4
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	7 кредити / 210 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
		12
		12
		186
Відсоток аудиторного навантаження	11	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)		
Форма підсумкового контролю	Залік	

1. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: вивчення цієї дисципліни є формування у фахівців сучасних знань з теорії та практики лідерства в закладі охорони здоров'я, етики та соціальної відповідальності

Завдання:

– розглянути методичні та практичні питання концепції лідерства з прив'язкою до закладів охорони здоров'я;

– виробити елементарні навички етичної експертизи та поведінки, продемонструвати способи реалізації моральних цінностей в управлінській практиці;

– розвинути у студентів навички соціально-етичного осмислення соціальної відповідальності.

Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми «Менеджмент в сфері охорони здоров'я в галузі знань «Управління та адміністрування»» <https://chmnu.edu.ua/training-information-base-ecomonics/>

За час вивчення дисципліни студенти сформуують інтегральну компетентність, загальні компетентності (ЗК): ЗК2, ЗК4, ЗК5, ЗК6, спеціальні компетентності (СК): СК 1, СК3, СК4, СК5, СК6, СК 7, СК8, СК 9, СК10.

Очікувані програмні результати навчання (ПРН): ПРН4, ПРН6, ПРН7, ПРН10, ПРН11, ПРН12.

2. Програма навчальної дисципліни

Заочна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Лідерство та етичні засади ділових стосунків.	2	2	30
2	Психологічний портрет керівника ЛПЗ	2	2	30
3	Основні поняття в психології управління	2	2	30
4	Соціально-психологічні проблеми групової діяльності	2	2	30
5	Етичні аспекти діяльності закладів охорони здоров'я	2	2	30
6	Соціальна відповідальність	2	2	36
	Всього за курсом	12	12	186

3. Зміст навчальної дисципліни

3.1. План лекцій

Заочна

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Лідерство та етичні засади ділових стосунків. Визначення поняття «лідерства». Сутнісні характеристики поняття «лідерства». Типи лідера та їх характеристика. Концепція фізичних якостей лідера та концепція інтелігентності. Основні функції лідера (експертна, адміністративна, представницька, символічна, емоційно-регулятивна та інші функції). Основні відмінності між лідерством та керівництвом. Шість важливих якостей організаційного лідера
2	Тема 2. Психологічний портрет керівника ЛПЗ Основні поняття Якості особистості керівника Біографічні характеристики. Здібності. Особистісні риси. Вікові особливості керівників Характер, риси характеру
3	Тема 3. Психологія управління Основні поняття в психології управління Поняття влада та її види, авторитет керівника та його складові Стилі лідерства та їх ефективності Поняття втомлюваність
4	Тема 4. Соціально-психологічні проблеми групової діяльності Поняття соціальна група, як об'єкт управління Сутність соціальної групи, її ознаки та основні параметри. Класифікація соціальних груп. Позитивні і негативні сторони впливу соціальних груп на особистість. Особливості поведінки людини в групі. Механізми групової динаміки, стадії розвитку групи. Соціальні ролі працівників
5	Тема 5. Етичні аспекти діяльності закладів охорони здоров'я Етика в професійній діяльності лікаря. Засоби комунікації в практичній діяльності лікаря. Морально-етичні аспекти лікарської діяльності. Базові поняття етики бізнесу. Управлінська етика.
6	Тема 6. Соціальна відповідальність Суть та значення соціальної відповідальності.

<p>Модель соціальної відповідальності. Організація діяльності з соціальної відповідальності в медичних закладах. Етичні Кодекси Соціальна політика в медичному закладі</p>

3.2. План практичних (семінарських, лабораторних, півгрупових) занять

Заочна форма

№	План семінарського заняття
1.	<p>Тема 1. Лідерство та етичні засади ділових стосунків. Дискусії. Сутнісні характеристики поняття «лідерства». Концепція фізичних якостей лідера та концепція інтелігентності. Основні функції лідера. Основні відмінності між лідерством та керівництвом. Вирішення ситуаційних завдань. Типи лідерів в закладах сфери охорони здоров'я. Прояв важливих якостей організаційного лідера в закладах сфери охорони здоров'я</p>
2	<p>Тема 2. Психологічний портрет керівника ЛПЗ Дискусії. Якості особистості керівника. Біографічні характеристики. Здібності. Особистісні риси. Вікові особливості керівників. Обговорення. Основні риси характеру керівника ЛПЗ.</p>
3	<p>Тема 3. Психологія управління Дискусії. Основні поняття в психології управління. Поняття влада та її види, авторитет керівника та його складові. Стили лідерства та їх ефективності. Кейсове завдання. Втомлюваність працівників в закладах сфери охорони здоров'я.</p>
4	<p>Тема 4. Соціально-психологічні проблеми групової діяльності Дискусії. Сутність соціальної групи, її ознаки та основні параметри. Класифікація соціальних груп. Позитивні і негативні сторони впливу соціальних груп на особистість. Особливості поведінки людини в групі. Соціальні ролі працівників Обговорення. Механізми групової динаміки, стадії розвитку групи в закладах сфери охорони здоров'я.</p>
5	<p>Тема 5. Етичні аспекти діяльності закладів охорони здоров'я Дискусії. Етика в професійній діяльності лікаря. Засоби комунікації в практичній діяльності лікаря. Морально-етичні аспекти лікарської діяльності. Базові поняття етики бізнесу. Кейсове завдання. Управлінська етика в закладах охорони здоров'я.</p>
6	<p>Тема 6. Соціальна відповідальність Дискусії. Суть та значення соціальної відповідальності. Модель соціальної відповідальності. Організація діяльності з соціальної відповідальності на підприємствах. Обговорення. Соціальна політика в медичному закладі</p>

3.3. Завдання для самостійної роботи

Картою самостійної роботи дисципліни на денній формі навчання передбачено 186 годин на самостійну роботу.

Кожне семінарське заняття присвячено певній темі курсу. Головною метою підготовки та виконання яких є закріплення на практиці теоретичних знань, отриманих під час лекцій.

Відпрацьовуючи матеріал лекцій, студент зобов'язаний відмітити в конспекті твердження, визначення, висновки, зміст або обґрунтованість яких йому незрозумілі, та звернутися до рекомендованої літератури за роз'ясненнями. Якщо рекомендована література не містить необхідних пояснень, необхідно звернутися до викладача з питанням на практичному занятті або в час, що виділений для індивідуальних консультацій з викладачем.

Крім того передбачено підготовку питань для самостійного опрацювання, які студент вивчає і конспектує.

Питання для самостійного опрацювання:

Лідерство:

1. Нова парадигма лідерства.
2. Менеджмент і лідерство.
3. Стилi лідерства.
4. Ситуативні теорії лідерства.
5. Проактивний фокус особистості лідера.
6. Цінності та установки лідера.
7. Вміння лідера цінувати час.
8. Вміння лідера використовувати когнітивні відмінності.
9. Вербальні та невербальні навички комунікації у лідера.
10. Успішність лідера у виступах та презентаціях.
11. Нетрадиційні методи та техніки вирішення проблем в теорії лідерства.
12. Поняття та причини стресів у людини.
13. Види службових та позаслужбових стресів.
14. Профілактика стресів.
15. Сутність емоційного інтелекту.
16. Харизматичне лідерство.
17. Образ майбутнього, місія та стратегія організації.
18. Культура організації.
19. Значення культурних артефактів.
20. Роль лідера у формуванні корпоративної культури організації.
21. Лідер, як рушій командних дій.
22. Перетворення команд.
23. Зміна зовнішнього оточення організації.
24. Керування командами.
25. Лідерство-служіння: теорія та практика.
26. Персоналістичні теорії лідерства (теорії лідерських «якостей» К. Берда, Р. Стогдилла).

27. Ситуаційні теорії лідерства (теорії лідерства Ф. Фидлера, П. Херси й К. Бланшара).

28. Поведінкові теорії (модель Д. Макгрегора, концепція кредиту довіри Е. Холландера, двовимірна модель лідерства Р. Блейка й Дж. Моутон).

29. Ціннісні теорії (теорії лідерства С. Кучмарски й Т. Кучмарски, концепція «обслуговуючого лідерства» Р. Гринлифа).

30. Теорія гендерного відбору лідерів.

Етика:

1. Поняття етики. Основні етапи становлення етики.

2. Історичні аспекти медичної етики.

3. Ділова етика і духовність. Етичне виховання.

4. Роль етики у формуванні особистості лікаря.

5. Етика взаємостосунків лікаря і хворого.

6. Етика і професійні відносини в медичних колективах.

7. Етична сторона взаємостосунків між суб'єктами медицини і державою.

8. Ціль етичних критеріїв ВООЗ і сфера їх вживання.

9. Етика просування на ринок лікарських препаратів.

10. Етика рекламування лікарських препаратів серед лікарів та населення.

11. Роль медичних працівників у просуванні лікарських препаратів.

12. Етичні аспекти симпозіумів і наукових нарад медичних працівників.

13. Управлінська етика.

14. Вплив етичних норм на розвиток медицини.

15. Формування етичних норм і культури професійного спілкування в медичних закладах..

Соціальна відповідальність

1. Укріплення та розширення моральних цінностей, як усвідомлена соціальна відповідальність.

2. Міжнародні стандарти регулювання взаємовідносин між суб'єктами та об'єктами соціальної відповідальності

3. Напрями соціальної відповідальності медичного закладу перед персоналом: розвиток персоналу, соціальний захист та соціальні гарантії.

4. Проблеми дискримінації за статевими, расовими та віковими ознаками.

5. Проблеми безпеки та здоров'я працівників в закладах сфери охорони здоров'я. .

6. Соціальні права та гарантії персоналу.

7. Додаткові елементи соціального захисту персоналу як складова внутрішньої соціальної відповідальності.

8. Впровадження корпоративної культури як складова соціальної відповідальності.

9. Підходи до оцінки соціальної відповідальності.

10. Етапи формування стратегії соціальної відповідальності.

11. Сутність типів та напрямів стратегічних програм соціальної відповідальності.

12. Сутність підходів до реалізації стратегічних програм.

13. Особиста і соціальна відповідальність управлінця в медичному закладі.

14. Соціальна політика в медичному закладі.
15. Корпоративна культура.

3.4. Методи навчання та матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу

ПРН	Методи навчання	Матеріально-технічне забезпечення
ПРН04	Методи навчання: метод проблемного викладення, частково-пошуковий або евристичний метод.	Проекційне мультимедійне обладнання (проектор, екран, ноутбук/комп'ютер); Доступ до мережі Internet, точка доступу Wi-Fi; OS: Windows, Android, iOS; Browsers: Chrome / Opera / Mozilla Firefox / MS Edge; Програмне забезпечення: Word, Excel, PowerPoint; Skype, Zoom, Google Meet; Система електронного навчання Moodle 3.9
ПРН06	Методи навчання: метод проблемного викладення, частково-пошуковий або евристичний метод.	
ПРН07	Методи навчання: метод проблемного викладення, частково-пошуковий або евристичний метод.	
ПРН10	Методи навчання: пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод.	
ПРН11	Методи навчання: метод проблемного викладу, евристичний метод.	
ПРН12	Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, метод проблемного викладу, евристичний метод.	

4. Підсумковий контроль

Перелік питань до заліку:

1. Визначення поняття «лідерства». Сутнісні характеристики поняття «лідерства».
2. Типи лідера та їх характеристика.
3. Концепція фізичних якостей лідера та концепція інтелігентності.
4. Основні функції лідера (експертна, адміністративна, представницька, символічна, емоційно-регулятивна та інші функції).
5. Основні відмінності між лідерством та керівництвом.
6. Шість важливих якостей організаційного лідера
7. Психологічний портрет керівника ЛПЗ: основні поняття
8. Якості особистості керівника
9. Біографічні характеристики керівника.
10. Здібності керівника.
11. Особистісні риси керівника.
12. Вікові особливості керівників
13. Характер, риси характеру керівника
14. Основні поняття в психології управління
15. Поняття влада та її види, авторитет керівника та його складові
16. Стили лідерства та їх ефективності
17. Поняття втомлюваність
18. Поняття соціальна група, як об'єкт управління
19. Сутність соціальної групи, її ознаки та основні параметри.
20. Класифікація соціальних груп.
21. Позитивні і негативні сторони впливу соціальних груп на особистість.
22. Особливості поведінки людини в групі.
23. Механізми групової динаміки, стадії розвитку групи.
24. Соціальні ролі працівників
25. Етика в професійній діяльності лікаря.
26. Засоби комунікації в практичній діяльності лікаря.
27. Морально-етичні аспекти лікарської діяльності.
28. Базові поняття етики бізнесу.
29. Управлінська етика.
30. Суть та значення соціальної відповідальності.
31. Модель соціальної відповідальності.
32. Організація діяльності з соціальної відповідальності в медичних закладах.
33. Етичні Кодекси
34. Соціальна політика в медичному закладі

Приклад залікового білету

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Спеціальність: 073 Менеджмент

Триместр 4

Навчальна дисципліна «Лідерство в закладі охорони здоров'я, етика та соціальна відповідальність»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 0

1. Типи лідера та їх характеристика.
2. Соціальні ролі працівників.
3. Суть та значення соціальної відповідальності.

Затверджено на засіданні

кафедри менеджменту

Протокол № ____ від „____” _____ року

Завідувач кафедри менеджменту

Екзаменатор

Стоян О.Ю.

Нетудихата К.Л.

5. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Вид робіт	Максимальна кількість балів
Заочна	
1. Відповіді на семінарських заняттях (дискусії, кейсові завдання обговорення, вирішення ситуаційних завдань). (6 семінарських занять *7 балів)	42
2. Підготовка та виконання 2 контрольних робіт (2 роботи*14 балів)	28
Залік	30

Об'єктом оцінювання навчальних досягнень студентів є знання, уміння та навички, досвід творчої діяльності, емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності.

Оцінювання роботи студентів протягом семестру здійснюється відповідно до «Положення про систему рейтингової оцінки ЧНУ імені Петра Могили» під час проведення заходів поточного та підсумкового контролю за рівнем засвоєння ними знань з дисципліни, що викладається. Механізми поточного і підсумкового контролю працюють у напрямках створення необхідної мотивації:

- поточний контроль створює мотив до постійної систематичної самостійної творчої праці,
- вихідний контроль створює стимули до отримання знань, формує відповідальність за кінцевий результат.

Поточний контроль знань студентів протягом одного семестру включає оцінку за роботу на практичних заняттях та самостійну роботу. Основні матеріали подано за адресою: <http://moodle3.chmnu.edu.ua/course/view.php?id=10786>

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль. Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться у таких формах:

1. Оцінювання знань студента під час семінарських занять.
2. Підготовка та виконання 2 контрольних робіт.
3. Проведення заліку.

Оцінювання знань студентів під час семінарських, практичних занять має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю є:

- а) систематичність, активність та результативність роботи протягом семестру над вивченням програмного матеріалу навчальної дисципліни; відвідування занять;
- б) рівень підготовки до семінарських занять;
- в) володіння знань предметної області при проведенні відповідних розрахунків.

При оцінюванні практичних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з

графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Оцінювання знань студента під час семінарських занять

Студент здійснює підготовку до семінарських занять за лекційним матеріалом, виконує завдання на семінарських заняттях. Кожне семінарське заняття оцінюється у 7 балів.

Поточний контроль знань студентів включає оцінку за роботу на семінарських заняттях та самостійну роботу.

Критерії поточної оцінки знань студентів (на семінарських заняттях).

Усний виступ та виконання письмового завдання	Критерії оцінки
5-7	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
1-4	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки..
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Підготовка та виконання 2 контрольних робіт. Кожна контрольна робота оцінюється у 14 балів.

Виконання письмового завдання, заочна	Критерії оцінки
11-14	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань.
6-10	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
1-5	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та

	помилки.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Завдання контрольних робіт передбачає всебічне розкриття в письмовій формі 2 питання самостійного опрацювання з лідерства (перша контрольна), по 1 питанню з блоків соціальна відповідальність та етика (друга контрольна). Контрольні роботи необхідно завантажити в систему: <http://moodle3.chmnu.edu.ua>.

Проведення підсумкового контролю знань. Результатом вивчення дисципліни виступає залік. Умовою допуску до підсумкового контролю знань є позитивні оцінки з поточного контролю знань, Контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою. Максимальну кількість балів, яку може отримати студент протягом семестру становить 70 балів. На залік відповідно відводиться максимальна кількість балів – 30 балів.

Заліковий білет складається з чотирьох питань. За кожну правильну відповідь студент отримує 10 балів.

6. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Теорія і практика формування лідера: навчальний посібник / О.Г. Романовський, Т.В. Гура, А.Є. Книш, В.В. Бондаренко – Харків, 2017 р. – 100 стор. http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/31806/1/Romanovskyi_Teoriia_i_praktyka_formuvannia%20lidera_2017.pdf
2. Сергеева Т.В., Дорін Фестеу, ГейлРоунтрі. Лідерство і командна робота: Навчальний посібник. – Харків: ХНУБА, 2017. – 124 с. http://startup.sumdu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/11/IDP_Leadership_ua_d.pdf
3. Морозов, В. В. Формування, управління та розвиток команди проекту (поведінкові компетенції) : навч. посіб. / В. В. Морозов, А. М. Чередніченко, Т. І. Шпильова. – К. : Таксон, 2009. – 464 с.
4. Мотиваційний менеджмент: підручник / А.М. Колот, С.О. Цимбалюк. – К.: КНЕУ, 2018. – 479 с.
5. Психологія тимбілдингу: навчальний посібник / Романовський О.Г., Шаполова В.В., Квасник О.В., Гура Т.В. ; за заг. ред. Романовського О.Г., Калашникової С.В. – Харків : «Друкарня Мадрид», 2017. – 92 с.

Додаткові:

1. Кредісов А. І., Панченко Є. Г., Кредісов В. А. Менеджмент для керівників. – К.: Т-во Знання, КОО, 2017. – 556 с.
2. Колот А. М. Мотивація персоналу: Підручник. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2016. – 340 с.
3. Лідерство у діяльності керівника освітньої організації / О. І. Бондарчук, ОО. Нежинська : спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. – К., 2017. – 36 с.
4. http://lib.iitta.gov.ua/709755/1/%D0%A1%D0%BF%D0%B5%D1%86%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81_%D0%B2%20%D0%95%D0%91.pdf
5. Розвиток лідерства / Л. Бізо, І. Ібрагімова, О. Кікоть, Є. Барань, Т. Федорів; за заг. ред. І. Ібрагімової. — К. :
6. Проект «Реформа управління персоналом на державній службі в Україні», 2012. – 400 с. <http://www.ucs-hrm.org.ua/download-document/351-navchalniiy-posibnik-rozvitok-liderstva.html>
7. Стоян О. Ю. Лідерські компетентності для керівників-лідерів у сфері публічного управління. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 10. – URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1911> (дата звернення: 25.03.2021). DOI: 10.32702/2307-2156-2019.10.11
8. Стоян О. Ю. Теоретичні положення формування харизматичного лідерства в системі публічного управління. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 4. – URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1932> (дата звернення: 25.03.2021). DOI: 10.32702/2307-2156-2020.4.5